

UNA APORTACIÓ A LA HISTÒRIA AGRÀRIA DEL PENEDES: LES ANYADES DE SANT QUINTÍ DE MEDIONA (1598-1606).

J. VIDAL I PLA, i F. MUÑOZ I PRADAS

Barcelona

INTRODUCCIÓ

A l'àmbit dels estudis d'història agrària sobre la Catalunya Moderna dels tres segles que comprenen, el darrer, és el que reuneix major quantitat de treballs, així com diferents formes de tractament temàtic. En canvi, els dos primers segles presenten més buits en aquelles dues direccions. Malgrat tot, tesis doctorals i de llicenciatura els comencen a omplir (1).

Objectiu nostre en aquest article no és oferir una aportació temàtica, general o monogràfica, pels esmentats dos primers segles, sinó presentar, de forma comentada, uns documents —les "anyades"— perquè puguin ésser integrats en aquells tipus d'estudis. I això és possible perquè les anyades es caracteritzen per ésser un recull informatiu de les condicions climàtiques, econòmiques i socials més significatives d'una zona agrària al

llarg d'un any. En aquest cas l'antic terme del castell de Sta. Maria de Mediona, que inclou els pobles de Mediona, Sant Pere Sacarrera i Sant Quintí. Per un període de temps restringit als anys 1598-1606. Aquesta limitació temporal, imposada per la mateixa excepcionalitat de la documentació (lligada al període de vida del seu redactor), no ens dóna possibilitats de generalitzar gaire. Així, en la nostra perspectiva de comentari, completarem, fins allà on sigui possible, les informacions donades pels documents amb altres fonts documentals i bibliogràfiques.

Aquest article es compondrà de dues parts. La primera inclou una presentació formal del document, un esbós de l'àmbit històric i anàlisi en tres apartats: a) Condicions de les sembres: incidències climàtiques. b) Productes recollits i preus. c) Situació social de la zona. A la segona part donem a conèixer els documents transcrits segons les normes emprades per l'Institut d'Estudis Catalans (2). Acompanyen el text unes notes que fan referència al vocabulari i la terminologia (3).

PRESENTACIÓ DEL DOCUMENT

La primera notícia de les "anyades" la vàrem trobar a l'obra de Mn. Màs "Notes històriques del Bisbat de Barcelona" T XXIII (4). Les referències a les "anyades" trobades foren les següents:

Manual de	1588 - 1590	Anyada de 1589.
Manual de	1597 - 1598	Anyada de 1590.
Manual de	1593 - 1598	Anyada de 1594.
		1595.
Manual de	1598 - 1602 (2)	Anyada de 1598.
		1600.
		1601.
Manual de	1602 - 1606	Anyada de 1605.
		1606.
		1604.
Manual de	1602 - 1603	Anyada de 1602.

Però les notes de Mn. Màs no ens han mostrat solament aquestes referències, sinó que ens han donat també força informacions del clima d'aquests anys. D'aquesta manera, als manuals hem pogut trobar notícies, encara que disperses, de la situació climàtica durant els segles XVI i XVII (5).

De la llista d'anyades que ens dona l'obra de Mn. Màs hem trobat les referents a 1598, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606 i en aquests anys totes les dades aportades per l'erudit prevere han resultat exactes, tant pel que fa referència al manual, com pel que toca a la pàgina en la qual es trobava l'anyada. Les anyades de 1589, 1590, 1594 i 1595 han estat fins ara impossibles de localitzar. Sobre l'autor d'aquests documents tenim una referència donada per ell mateix en el manual 1602-1606: "Lo present memorial tercer... fonch comensat a onze de abril de 1602 y a acabat a quatre de decembre de 1604 per mi, Pere Santacana, prevere de servint cura de ànimes en la present parròquia de Sant Quintí; vaig començar a 17 de Octubre de 1593 y he servit fins a tres de desembre de 1606; he servit 13 anys. Si a estat a glòria y honra de Déu y a salvació de les ànimes dels parrochians de la present villa de St. Quintí" (6).

Ara bé, l'existència d'anyades en aquesta parròquia no sembla ésser únicament obra d'aquest mossèn, sinó que tenim referències d'altres anyades —no localitzades— escrites abans de la presència de Mn. Santacana.

Després d'esmentar l'autor i els problemes que comporta la font, cal explicar el fet de l'anyada. L'anyada és un escrit que l'autor del manual incorpora a aquest l'últim dia de l'any. Té, doncs, el caràcter d'una mena de balanç de l'any que acaba de passar des de diversos punts de mira, bàsicament l'agrari i el social. Cal dir que des del primer punt de vista l'anyada no fa referència a l'any solar, sinó al de la sembra-collita, és a dir, de setembre fins a Agost, i és Nadal, com ja hem dit, l'època en què es redacta l'escrit (7). Aquests punts de vista tenen una característica bastant comuna en general, afecten directament a la vida del poble, i si bé la referència en el temps és molt concreta, la referència en l'espai no ho és tant, ja que tot i que és centrada a Sant Quintí, arriba, en alguns cops, sobretot en l'aspecte social i polític a variar d'àmbit.

Encara que l'extensió de les anyades és molt diversa, la seva estructura és en tots els casos similar. Fa l'autor un primer balanç general de la collita i explica a continuació les diverses incidències climàtiques que van afectant als conreus: pluges, neus, calor, pedra, etc. Ens dóna també notícies, l'autor, dels distints preus a l'època de la collita, i, com en el cas del blat, també d'algunes de les seves fluctuacions durant l'any. També es refereix al preu del bestiar. L'anyada continua aludint els problemes socials que afecten el país (bandolers, plets, lladres), i en alguns casos, fa referència de tipus polític o militar.

Tenim, doncs, una composició temàtica, si és permesa la comparació, propera als esquemes dels "Annales", encara que "avant la lettre", per oferir-nos el lector una imatge completa de la realitat històrica, valent-se de la geografia (clima), l'economia (conjuntura de preus), la societat (conflictes i esdeveniments significatius) i, fins i tot, les mentalitats, recollint en aquest punt, les seves pròpies valoracions i judicis morals.

PRESENTACIÓ HISTÒRICA

Abans d'endinsar-nos en l'estudi documental, caldrà situar-lo, encara que sigui breument, dins de les coordenades històriques del seu temps. Les anyades s'escrueixen a la Catalunya de finals del segle XVI i començaments del XVII; anys aquests que són els de l'inici de la crisi de la monarquia hispànica (8) i que corresponen també a la fase de preparació de la crisi catalana, amb la fallida de la indústria i el comerç, encara que amb una relativa prosperitat en el sector agrari (9), que explica i es contraposa al moviment bandoler en el camp (10).

Sant Quintí, poble al qual es refereixen les anyades i on varen ésser escrites, és situat a 325 m. d'altitud, quasi al límit de l'Alt Penedès, prop de la comarca de l'Anoia. A l'època de les anyades, i tant abans com després, el duc de Cardona tenia la "jurisdictio civil y criminal alta y baixa mer. y mixt imperi y tota senyoria" (11) ja que el Castell de Mediona, era l'últim punt fort de la baronia de la Conca d'Òdena, baronia composta per moltes altres viles i pobles situats a l'Anoia. Per això el Duc

rebia, a més d'alguns censos emfitèutics, un bon percentatge dels delmes, així com algunes primícies. Per altra banda, el Capítol de la Seu de Barcelona hi és present des de la incorporació, per butlla papal de 1586. (12), de la rectoria i monestir de Mediona a la Caritat, unió que es fa per "redotar les distribucions quotidianes dels canonges en diners i en espècie" (13). Per aquesta unió el Capítol de la Seu rep la totalitat de les rendes que obtenia el monestir, el qual rebia censos de caràcter emfitèutic, delmes i primícies, i tenia així mateix "homes propi i affocati" (14).

Poques són les notícies que tenim de Sant Quintí com per esbossar qualsevol tipus d'història local, malgrat però, les poques fonts de què disposen, podem arribar a suposar que l'acabament del segle representa per a Mediona una època d'una vitalitat bastant considerable. Un dels punts en què ens basem per a dir això, és la reconstrucció en un sol any —1593— del monestir, reconstrucció feta per iniciativa del prior Sebastià Ric. Aquest prior en els seus gairebé 40 anys al front del monestir serà el primer responsable i executor d'establiments de noves terres, de capelles, de beneficis, de donadies, així com de reduccions de censos (15). Cal remarcar també que, entre els anys de 1593 a 1622, els jurats de Sant Quintí es comprometen a pagar, sota contracte, 3.878 ll. 19s. i 3 d. per a la realització d'obres a la parròquia, i cal dir que la major part d'aquest total correspon als anys finals del segle XVI (16).

Per acabar i ja que hem citat l'actuació dels jurats, cal observar la forma d'actuar del municipi. Aquest estava format per un batlle, dos jurats, el consell de prohoms i un síndic. Eren tots elegits per insaculació sota supervisió baronal.

En 1598 s'intenta de construir un molí, ja que el que hi havia "feian pagar ab gra i no ab diner i no era masa convenient al comú" (17). Intent fracassat ja que el 1603 el municipi procura, no sabem amb quin èxit, d'apropiar-se d'aquest molí, coincidint amb la desfeta econòmica de la família que aleshores i des de molt temps enrera l'havia explotat. Aquestes coordenades històriques ens situen, tot i que d'una forma més aviat fragmentària, en l'àmbit en el qual foren escrites les anyades.

CLIMA

L'estudi de l'anyada des d'aquest punt de mira ens mostra la impossibilitat d'una anàlisi sistemàtica atès que —motiu fonamental— les dades documentals no gaudeixen del caire objectiu i quantificable necessari, ans al contrari, ens trobem davant d'unes opinions subjectives, qualitatives i de curta durada cronològica. Le Roy Ladurie, en un conegut article (18), ha fet esment d'aquest tipus de font i la seva manca d'interès per l'estudi de la història climàtica. En aquest cas, donat que la nostra pretensió és més modesta, així com els pocs estudis d'aquesta temàtica i per aquesta època fets al Principat (19), ens permetem presentar només observacions i suggerir algunes perspectives interpretatives que enquestes més completes i nombroses puguin aprofitar. Tots aquests elements els ordenem en dos apartats: el marc geogràfic i el cicle agrari.

L'abast geogràfic de les anyades no se centra només a Sant Quintí i al terme del castell de Mediona, sinó que també trobem referències a la Llacuna, poble on comença l'altiplà que continua cap a la Segarra, comarca diferenciada tant climàticament com física de la zona de Sant Quintí, diferència que és constatada pel rector a l'hora de comparar les conseqüències de les variacions climàtiques sobre les collites. Trobem, també, referències directes a les comarques de la Segarra, l'Urgell, el Penedès i la Marina, encara que la radicació d'aquestes no és exactament coincident amb les actuals (Anyades de 1598, 1600 i 1603).

El cicle agrari queda definit, en les anyades, per tres etapes, i pels productes més esmentats com el blat i el vi. En primer lloc, tenim la condició inicial a l'hora de sembrar que correspon a la situació de la sembra en un àmbit temporal (tardor o hivern), així com a llurs condicions físiques (saó, eixut, etc). En segon, el període de trànsit o germinació, i el tercer, la collita, moment de cloenda del cicle. Cal considerar força interessant que aquesta sigui una estructura comuna a totes les anyades i possiblement present en altres documents (21) perquè permet observar: a) Que el rector (o qualsevol observador) registra essencialment les incidències que afecten el desenvolupament normal del cicle (tant positives com negatives). b) Que aquestes incidències són significatives (cal

tenir sèries més llargues en el començament i acabament del cicle ja que permeten considerar les relacions entre avanços i retar-

QUADRE I

	Set.	Oct.	Nov.	Des.	Gen.	Feb.	Març	Abr.	Maig	Juny	Jul.	Ag.	
1597													1598
1598									Humit.				1599
1599					sense info. mació								1600
1600					← plujós			no ploué		→	(2)		1601
1601					moltes pluges			i freds			(3)	→	1602
1602	Humitat	Pluges	Pluges	← no ploué			→	Pluges	Pluges		(4)	Pluges	1603
1603	Pluges			Nevada Pluges			←	Pluges		→	(5)		1604
1604	←			ploué		molts	sovint				(6)		1605
1605	no ploué					Pluges	Pluges			→	(7)		1606
1606										Vent Calent	(8)		

Les valoracions dels efectes sobre collites de blat i veremes d'aquests esdeveniments climàtics es troben en el text de les anyades; tanmateix, per completar el quadre, podem esmentar les següents:

- (1) "gran dany en les fruites y veremes" (Anyada 1598).
- (2) "pocas garbes los blats ben granats y nets" (A. 1600).
- (3) "molts blats foren fallats. No s'collí fruita (...) Veremes... les colliren humides." (A. 1601).
- (4) "lo blat, se comensava a grillar en les garbes" (A. 1602). (A. Penedès)
- (5) "de les tres parts les dues anyada suficient". (A. 1603)
- (6) "los blats no han pogut granar bé, e hy aguda molta erba". (A. 1604).
- (7) "los blats se grillaven" "veremes empedragades..." se n'a collit molt poca" (A. 1605).
- (8) "escalda los blats" (A. 1606).

daments de la sembra i la collita amb determinades circumstàncies climàtiques. Les dades per la part central del cicle donarien un suport complementari.

En el nostre cas creiem que poden observar-se aquests dos punts. En les primeres línies d'una anyada (dedicades, com hem indicat al clima) trobem constància de l'atenció a aquests aspectes per part del rector. Per altra banda, els seus comentaris poden ésser recollits i presentats en un quadre com el següent, a on aquests queden fixats dins el marc de l'any agrari (de setembre a l'agost) com moments de desviament respecte a les condicions climàtiques òptimes. Del conjunt de dades representades destacariem una tendència a l'empitjorament, més concretament, des de la tardor-hivern de 1601, amb majors interferències climàtiques sobre sembrades i collites. Situació aquesta que la mateixa corba dels preus reflecteix. Però sobre les seves causes no podem donar cap explicació (relacionades amb possibles canvis climàtics) per la curtedat de la sèria i els altres motius abans esmentats.

PREUS

Encara que, en aquest punt, tenim una informació més regular pel que es refereix a uns certs productes, s'observen també irregularitats que afecten a la composició d'unes sèries mínimes. El conjunt de preus inclou: al blat, l'oli, el vi, la civada i l'ordi, així com diferents tipus de carns com són: el cabró, el moltó i el porc. Pel primer grup, l'anyada dona els preus en sous/quartera, pel blat i altres cereals, en sous/cortà per l'oli i en sous càrrega pel vi. Els productes càrnics s'avaluen qualitativament "són cars", "suficients" etc. així com en sous i diners.

Tots aquests ens proporcionen a més una imatge general del tipus de conreu que era majoritari en aquesta zona que estudiem, i que per tant constituïa la base de l'alimentació de la comunitat. Es veu, doncs, com a predominant, la trilogia mediterrània: blat, oli i vi.

Es d'interès constatar l'oblit del preu del cànem, producte del qual sabem, per altres fonts (21), que tenia certa importància,

tant més si considerem l'abundor de regadiu de què gaudia aquesta zona. De totes maneres, que no sigui esmentat pot ésser interpretat com de poca importància quant a la mateixa subsistència de la comunitat o menys dependent dels ritmes climàtics.

El conjunt de les sèries de preus és recollit en els quadres i gràfica de la pàgina següent.

A l'hora de fer una valoració dels preus, dins de les limitacions ja conegudes, sols podem tenir en compte com a preu més constant el del blat i, en segon terme, el del vi i l'oli. El preu del blat que presentem a la gràfica, correspon al mes de la collita i, encara que el rector ens doni, en forma dispersa, preus d'altres mesos, com poden ésser els de desembre (mes de redacció de les anyades) i altres (febrer, abril), ens és impossible de reconstruir el moviment de preus de caràcter estacional, ni que sigui d'una manera aproximada, ja que no hi ha investigacions que facin referència a aquesta època i zona, en les quals poder recolzar comparativament les nostres dades. Una altra causa de la impossibilitat de descriure aquest moviment rau en la mateixa dispersió temporal de les xifres, corresponents a mesos aïllats que només reforcen la tendència d'aquesta curta sèrie.

L'observació de la gràfica, referent al preu del blat, ens permet veure dos semicicles. Un de baixa, els anys 1598, 1600, 1601 i 1602, que arriba al mínim en aquests dos últims i un altre, de puja els anys 1603, 1604, 1605 i 1606. Considerant els percentatges, (22), es pot indicar, si es pren com any base el 1600, que durant quatre anys no es pot superar el d'aquest i que quan això succeix, es fa amb l'augment més fort de tot el període. La tendència d'aquest preu presenta, per altra banda, algunes semblances amb les que l'historiador anglès Elliott ha obtingut del Col·legi de Sant Guillem de Barcelona, així com algunes notícies extretes del "Dietari de l'Antich Consell Barceloní" (23). La justificació d'aquestes oscil·lacions segons el ritme climàtic, ja ha estat explicada més amunt, si bé l'efecte inicial de la pluja, tal com queda indicat, pot veure's atenuat per l'existència de "blat vell".

Pel que fa als preus del vi i de l'oli, encara que disposem d'algunes dades, solament podem constatar que les seves oscil·la-

QUADRE II

BLAT	1597-98	1599-1600	1600-01	1601-02	1602-03	1603-04	1604-05	1605-06
I		42					50	55
II	46-48		30	30	34	30-35		
III		Desem. (1600) 38-40		Abr. (1601) 40		Desem. (1604)	Febr. (1605) 40	Desem. (1606) 70

unitat: sous/quartera

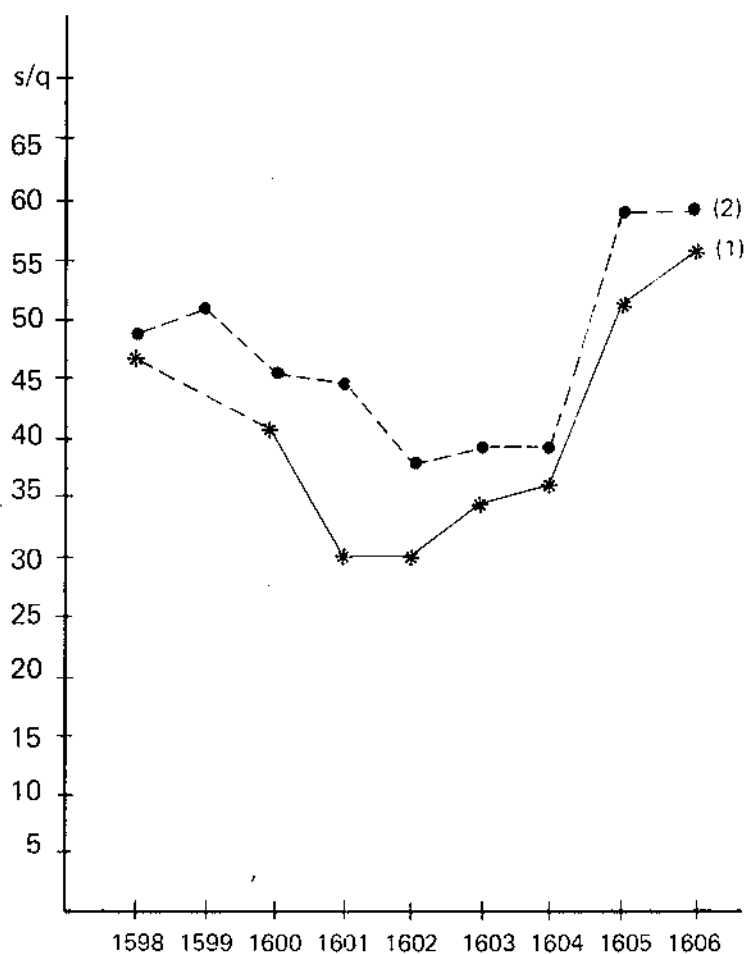
I Preus dels mesos de collita: Agost (1599-1600); Juliol (1604-05); Juny (1605-06)

II Preus presentats sota l'expressió "comunment".

III Preus d'altres mesos de l'any

QUADRE III

	1598	1600	1601	1602	1603	1604	1605	1606
s/q	—	19	20	16	—	—	—	—
s/q	—	16	18	16	—	—	—	—
s/cor	10	—	10	20-16	16	9	11	—
s/car	3-4	20	28	40	—	50	50	—
	3/6	I	2/-	2/-	I	I	bon preu	2/-
s/d		I	4/-	4/-	I	I	bon preu	3/-
		I		2/6	I	I		

(1) — Preu del blat a Sant Quintí de Mediona. (Fila I i II. Quadre II)

(2) - - - Preu del blat a Barcelona segons Elliot.

Anys 1598 - 1606.

"La Revolta Catalana (1598-1640)" Ed. Vicens Vives. Barcelona 1966. pàg. 536.

cions corresponen a les variacions climàtiques dels mesos que més afecten aquests productes (setembre pel vi). A més, no queda gaire clar el moment de l'any en el qual són presos els preus.

CONFLICTIVITAT SOCIAL

Com ja hem indicat, l'última part de l'anyada recull referències sobre la situació social i sobre els esdeveniments polítics de l'any que acaba de passar, si bé, en aquest punt, les dades són menys regulars (anyades de 1598, 1602 i 1603). Aquestes informacions són afaïxonades tant per valoracions, com per referències no massa definides sobre distints conflictes socials en l'etapa cronològica d'aquests documents. Ens donen, per altra part, la possibilitat d'establir una diferenciació en nivells, a través dels quals es desenvolupen aquells esdeveniments. Així, en un primer nivell es registra el conflicte entre "universitats" i "particulars", i la presència activa dels bandolers. La interpretació dels conflictes o plets entre pobles i particulars (i també entre aquests mateixos) podem situar-la (encara que no sabem l'extensió temporal d'aquests plets) dins d'un procés general bastant comú en la Catalunya de finals del s. XVI com el de dificultats aparegudes en el cobrament de censals. No sabem, però, l'àmbit geogràfic dels plets. En aquest cas les referències podrien anar dirigides cap a Igualada o Vilafranca com a viles més properes.

Quant al bandolerisme, les anyades ens donen la constatació de la seva existència i desenvolupament a partir de l'anyada de 1601, amb referències a "bregas" i morts. Hom passa a emprar, després, termes més específics com "quadrilla" i especialment "lladres", termes aquests que semblen indicar ja, la proximitat del fenomen. Quant a saber quins són aquests bandolers, les notícies que presenta l'anyada són de dos tipus: l'anyada de 1604 ens proporciona el nom d'un d'aquests bandolers, així com referències d'un company seu que potser actuaria per aquesta zona. El bandoler de qui parlem és en "Pay Català", citat per Reglà com un dels bandits (o de les quadrilles) buscades més activament en aquests moments (24).

L'altre tipus de notícia són els bandolers o quadrilles sobre

els quals no se'ns dóna cap nom concret, encara que en les anyades es poden detectar les seves actuacions més properes a la parròquia i són drescrites pel rector mitjançant el "per la terra hy a..." i que cronològicament se situen en les tres últimes anyades (1604, 1605 i 1606). Aquestes notícies contrasten amb referències locals més distanciades de les primeres anyades (1601, 1602) com poden ésser les del Vallès i Llobregat. Sobre el tipus d'actuació d'aquests bandolers solament trobem una referència a l'anyada de 1606 sobre el robament a cases i en 1605 sobre "composar richs".

Cronològicament, doncs, i ateses aquestes referències, es podria aventurar una possible relació entre l'enfonsament de les collites que s'observa en el cicle dels preus i la conflictivitat social, que en principi es pot atribuir a una manca generalitzada de queviures; manca que queda demostrada en l'anyada de 1606.

Un dels problemes principals que se'ns planteja en llegir les anyades és la possible relació entre els plets i litigis dels particulars i l'actuació de les quadrilles i dels bandolers en aquests anys.

En el llibre de Ramon Corbella sobre Rocaguinarda (25), s'observa aquesta relació. Els plets i els processos segueixen a l'acció del bandoler sense esperar que aquest sigui agafat.

Un segon i tercer nivell es formen a partir de les diverses respostes que hom dóna a la presència dels bandolers. Per una banda la de les institucions, és a dir, la presència del governador a Vilafranca (anyada de 1603), però de la mateixa manera que les "unions" no sabem ni la seva composició i actuació.

Malgrat tot, aquests elements passen a reforçar els símptomes d'intranquil·litat ja abans indicats. El mateix rector és conscient d'aquest deteriorament, i els seus planys morals —al final de l'anyada de 1606— són ben explícits; essent la primera i única vegada que aquests es refereixen a "la terra".

Altres conflictes no es reflecteixen a les anyades. Així el 1606 i 1607, s'estableix un plet entre el Capítol de la Catedral de Barcelona i la Duquesa de Cardona (26), màxims perceptors dels censos de la zona (V. Presentació històrica), en disputar-se

el cobrament dels delmes d'alguns pagesos, del qual no ens dona cap notícia el rector. Situació aquesta a relacionar (v.n. 14) amb el progressiu augment al llarg del segle de la proporció de delmes i primícies recaptats pel Duc de Cardona, i la minva d'aquelles pel Capítol de la Catedral de Barcelona.

Per cloure aquestes planes introductòries, voldríem indicar que el conjunt d'elements presentats i provinents de les anyades confirmen l'originalitat del document i la capacitat d'anàlisi de la realitat social que envolta el seu redactor amb unes característiques com: la utilització d'una informació diversa, quant al tema, i àmplia, quant a l'espai. Una actitud personal de testimoniatge i, fins i tot, "periodística", fent tant el reportatge del conjunt de l'any com dels esdeveniments més significatius.

L'estudi dels manuals parroquials, podria donar més notícies en aquesta direcció. Cal observar, també, com l'autor sintetitza, amb molta lògica, els mecanismes de funcionament de la societat agrària.

Voldríem deixar constància igualment, del possible interès filològic del document, àrea en la qual no podem aprofundir.

NOTES

- 1 — Així tenim recentment, la tesi doctoral de n'Eva SERRA *"Societat rural catalana del segle XVII, Sentmenat: un exemple local del Vallès Occidental (1590-1729)"*. Universitat de Barcelona, 1978. Les tesis de llicenciatura d'en Jaume DANTI: *"El Vallès Oriental al segle XVII; Evolució demogràfica i econòmica"*. U.B. 1978, i de n'Antoni M. JORDÀ *"Varenys y Emprius de Salou a finals del siglo XVII"* U.B. 1979. A més, els articles apareguts el núm. 1 d'"Estudis d'Història Agrària". Ed. Curial. B. 1978.
- 2 — Tal com apareixen a les edicions de clàssics catalans d'Ed. Barcino i que en aquest cas es concreten en: Puntuació, accents, punt volat apòstrof i regularització de l'ús de las majúscules i minúscules.
- 3 — Hem utilitzat en aquest punt el *"Diccionari Català, Valencià, Balear"* de MOLL, F i ALCOVER A. M. Ed. Palma de Mallorca. Citat D.C.V.B.
- 4 — AHMB. MAS, J: *"Notes històriques del Bisbat de Barcelona"*. Vol XXIII. pàg.: 44-66.
- 5 — Ordenant les notícies de Mn. Mas observem:
1544 "Gran ayguats". Referències a al·luvions.
1549 "Gelades a molts llocs de Catalunya".
1586 Falta d'aigua.
1588 Vents extraordinaris.
1600 Molta aigua.
1603 Gran nevada.
1627 Festa per Santa Madrona per a que ploqui.
- 6 — ADB. Mediona. Manual 1602-1606, fol. 1.
- 7 — Excepció de l'anyada de 1598 datada al setembre.
- 8 — VILAR, P: *"El tiempo del Quijote"* en *"Crecimiento y Desarrollo"* Ariel Barcelona. 1974. pàg. 332 i ss.
- 9 — VILAR, P: *"Catalunya dins l'Espanya Moderna"*. Vol II. Ed. 62. Barcelona 1973. pàg. 309 i ss.
- 10 — REGLA, J: *"El bandolerisme català del barroc"*. Ed. 62. Barcelona. 1966.
- 11 — ADB. Mediona. "Original Capbreu de les rendes del Priorat de Sant Quintí y Mediona". Any 1638. fol. 6. També això és indicat per PEQUERA, Luis de: *"Forma y stil de celebrar Corts Generals en Catalunya"*. Barcelona 1632. Ed. Base. Barcelona 1974. pàg. 205-208.
- 12 — PALMA DE MALLORCA, Andrés de: *Mediona. Apuntes para una historia"*. Barcelona 1946.
- 13 — FÀBREGA i GRAU, Àngel: *"La vida quotidiana a la Catedral de Barcelona en declinar el Renaixement, any 1580"*. Barcelona. 1978. pàg. 35.
- 14 — ACB. Capítol de la Catedral. IV Caritat i Mensa Capitular. 5. Priorats.

Sant Quintí de Mediona. "Llevador" de 1591. Aquesta afirmació està escrita sota el títol de "Consuetuts del presente terme de Mediona i Sant Quintí", encara que no sabem si en aquests moments es dona la situació d'"homes propi i affocati". Per altra banda l'anàlisi d'aquest Llevador i dels "Capbreus" de 1627 i 1680 mostra la següent distribució en el repartiment de delmes i primícies, entre el Duc de Cardona (D.C.), el Capítol de la Catedral de Barcelona (C.B.) i altres beneficiaris (alt):

	D.C.	C.B.	alt.	Total
1591	38,11	54,03	7,86	100%
1627	51,65	48,35	—	100%
1680	69,12	30,66	0,21	100%

- 15 — HINOJOSA, Eduardo de: *"El régimen señorial y la cuestión agraria de Cataluña durante la Edad Media"*. Madrid, 1905. Per aquest autor la reducció de censos es produeix en la crisi de la baixa edat mitjana i són deguts a l'augment de la riquesa dels pagesos. En el nostre cas només tenim la informació donada per Mn. Mas.
- 16 — MAS, J: op. cit. pàgs. 44-66.
- 17 — ADB. Mediona. Manual 1598-1602 (2), fol. 24.
- 18 — *"Histoire et Climat"*. Annales. Gener-Marc. 1959, pàg. 3-35.
- 19 — d'ABADAL i VINYALS, Ramon: *"Notes climatològiques del segle XVII"* en *"Miscel·lània Fontseré"*. Gustavo Gili. Barcelona. 1961, pàg. 23-29. L'estudi del Dr. Emili Giralt i Raventós sobre les notícies climatològiques del Dietari de l'Antich Consell Barceloní. La consulta d'aquesta font del període de temps de les anyades ens constata la coincidència dels mesos plujosos i secs pels anys 1603 i 1605. D.A.C.B. Vol. VII i Vol.VIII.
- 20 — Així les "Memòries" de Joan Guàrdia, pagès de Corcó (Osona). (1634-1687) Utilitzades per Ramon d'Abadal en el seu estudi. Diferent punt de mira presenten els Dietaris, inclòs el de Jeroni Pujades situats dins una perspectiva urbana.
- 21 — ACB. Capítol de la Catedral. IV. Caritat o Mensa Capitular. 5. Priorats. Sant Quintí de Mediona. Capbreus de 1627 i 1680.
- 22 — 1600 = 100. 1601: 71,4% , 1602: 71,4% , 1603: 80,9% . 1604: 83,3%. 1605: 119% . 1606: 130% .
- 23 — A.D.C.B. Vol.VIII. pàg. 277. El maig de 1606: "los més lochs de Chatalunya estan necessitats de blats". "preus excessius", el blat costa de 3 ll. 12s. a 4 ll. quartera.
- 24 — REGLÀ, J: op. cit. pàg. 108.
- 25 — CORBELLÀ, R: *"Troballes d'arxiu: nous datos sobre els célebres bandolers Rocaguinarda i Serralonga"*. La Veu de Montserrat 1902.

- 26 — ACB. Capítol IV. Caritat o Mensa Capitular. 5. Priorats. Sant Quintí "Diversa. Documents del s. XV al XIX". "Sindicus et economus de capitulis canonici ecclesiae Barchinone contra Excarn. Duquesam Cardonae". 12 folis.

ANYADA de 1598.

En lo present any de 1598 los pagesos sembraren amb bona sahó (1) los blats. Tot l'any és estat abundant de aygues, los blats y fruyts de la terra estaven preparats per aver-hy una gran y fèrtil anyada. Emperò, en lo mes de Maig, Déu embià boyre o neula e temps humit, segons se creu que féu gran dany en les fruytes y veremes. En los blats de Segarra e de la Llacuna amunt tinc entès que los blats aparexian bons e tots foren neulats, perquè han donat mitja quartera per caballó (2). En la Marina, Panadès y per así, perquè los blats foren avenssats e no ls danyà tant la neula, sont estats bons, y specialment les formigardes (3), que han donat dos quarteres per caballó. Tot l'any passat lo blat s'és venut de 40 en cinquanta, e comunament a 46 y a 48. L'oli car, ço és, a 10 s. cortà (4). Los carnelatges, a 2 s. 6 d. la lliura del cabró e lo moltó a 3 s. 6 d. lo cortà. Que és collits bona anyada de vi, s'és venut a 3 y a 4 s. càrrega (5). Enguany, per aver-hi molta verema, lo vi se ven a 5 s. la càrrega a raig de cub. En estos meses lo blats s'és venut, y s ven, a 40 s. quartera. Tot és car. Per la terra hi ha bona salud. No es diu res de guerres, entre los pobles e persones particulars pleits y qüestions y tots per interés. Don Joan Dimas Loris (6) bisbe és estat de Barcelona vint y dos anys, morí al 8 del present mes de Setembre. E lo rey Phelip, segon de aquest nom, és mort en Madrid a 19 del present, lo qual ha regnat quoranta anys.

Ara és rey son fill lo príncep, de hedat vint anys. Nostre Senyor nos done bons administres de justícia, així spirituals com temporals, per a que sapien ben regir y governar, y ha tots los christians la seva gràcia, y als infiels los vulla convertir, y a que lo Sant nom de Déu sia lloat. Feta la present memòria al darrer dia de setember de 1598 (7).

- 1 — Grau d'humitat de la terra, abundant o suficient perquè produexi fruit. (Diccionari Català, Valencià, Balear. D.C.V.B.)
- 2 — Unitat de rendiment composta: quartera, mesura d'àrids de capacitat aproximada a 70 l. i, cavalló, crestall o llom de terra entre dos solcs de sembradura o de reguiu. (D.C.V.B.)
- 3 — Terra adobada per formiguers. Formiguer: munt de terrossos sostingut per un feix de llenya o de brossa que es crema en el camp conradís per fer servir la terra cremada per a abonar el camp. (D.C.V.B.)
- 4 — Cada una de les 30 parts en què es divideix la quartera per mesurar olives. Igual a 80/30. (D.C.V.B.)
- 5 — Unitat de mesura que té diferents valors, però que en general correspon a la quantitat que pot portar una bèstia. La càrrega de vi equival a 128 porrons (121, 60 l.) (D.C.V.B.)
- 6 — Bisbe de Barcelona a les acaballes del segle (v. Àngel Fabra i Grau "La vida quotidiana a la Catedral de Barcelona en declinar el renaixement: any 1580". Barcelona. 1978.)
- 7 — Única anyada amb una data no corresponent al darrer dia de l'any.

ANYADA de 1600.

En lo precedent any de 1600 és estada la anyada dels grans sufficienta, y molt millor del que se pensava, perquè en la primavera no ploqué. E com los blats eren estats sembrats ab bonà sahó e féu lo ivern plujós, per a fer axir (*) y matar los blats, e per tant, envers la Marina y Penedès és estada sufficient, encara que pocas garbes los blats granats y nets. Emperò, envers la Llacuna y per la Segarra, molt dolenta anyada perquè los blats no tingueren temps de fer-se. Lo preu del blat en lo mes de agost anave a 42 s. quartera, hara lo preu comú és a 40 s. y a 38; l'ordi a 19 s.; la civada a 16. (En lo estiu passat s'és adobada la abadia de Mediona, costà més de 200 ll. Essent charitater Jaume Nabot, canonge (1). Item s'és recuberta la Iglésia de la present Yglesia costà) (**)

Ay gran mercat de vi, lo preu comú és a 20 s. càrrega y a raig de cub a 8 sous, perquè tenen totes les botes plenes y no sabien què fer del vi. Los carnelatges van cars. La sanitat és bona.

Entre els reys bona pau. És ver que entre universitats y particulars s'i mouen plets. Y Nostre Senyor ho vulla tot remediare y mantenir per la sua bondat y misericòrdia. Amén.

* — Transcripció difícil. Possible variant d'així, no recollida en el D.C.V.B.

** — Afegit al text, entre línies. Falta una segona xifra.

(1) Canonge de màxima jerarquia dins de la Caritat o Mensa Capitular de la Catedral de Barcelona.

ANYADA de 1601.

En lo precedent any, la anyada és estada sufficient de bon blat, ha plogut molt acomodadament y sovint, e perquè ha plogut tant, les formigarades foren bones, los goretts (1) y ayguals molt dolents. Ultra de les moltes plujes feu fret, e per ço, se preste que molts blats foren fallats. No.s collí fruyta sinó algunes nous y dolentes. Veremes prou, mes, com les colliren humides, no.s feu bon vi. Olives sufficientment. Perquè plogué en lo setembre, no.s secaren figues. Aplegarense poques sivades. Lo blat forment comunment és valgut a 30 s. quartera; l'ordi a 20 s.; la sivada a 18 s.; lo vi a 28 s. càrrega; l'oli a 10 s. cortà. En la terra y ha bona sanitat. En Llobregat y Alcover (2) y ha bregas, se maten alguns. Entre los reys pau. Entre particulars molts plets y qüestions. Los carnelatges cars perquè lo moltó comunment va a 4 s. y lo cabró a 2 s. la lliura

1 — Guaret. Terra de conreu llaurada i encara no sembrada, especialment la que es deixa sense sembrar durant un o més anys perquè reposi.
(D.C.V.B.)

2 — Ajuntament de l'Alt Camp.

ANYADA de 1603.

En lo precedent any de 1602 los pagesos sembraren en exut (*). A 15 de setember ploqué una escalivada envers lo Penadés. A 22 per assí una altre y altres escalivades. En december ploqué bé, e 7 y a 8 feu una nevada, los blats isqueren bé perquè estaven encrostats e féu grandíssim fret. A 3 de febrer de 1603 ploqué y nevá una grandíssima nevada nunca tal vista, comunment n'i avie tres palms, e perquè succehiren algunes coses de notar, trobareu-ne memòria en lo present memorial en cartes 49 (1). En tots los mesos ploqué contínuament, les neus y glas-sades mataren molts blats y bestiar en Sagarra y Urgell. Per tot comensant en Sant Joan Llacuna y haguda dolenta anyada, hem cobrada la llavor y poc més, y lo Panadés és estada de les tres parts, les dues, anyada suficient. Mes, com en la terra y ha molt blat vell, se ven a 34 s. comunament.

Lo oli és car, anave a 16 s. cortà, per moltes parts y ha olives, pretenen abaxarà. Per no ver-se criat bestiar lo any passat los carnalatsges són cars, los tossinos sufficientment. La sanitat és bona. Ay.n grans qüestions en Chatalunya de camarades (2), maten-se ab traycions y per los camins alguns. Per esta terra van soldats de cavall. Lo governador (3) ha estat en Vilafranca dos o tres mesos, ha penjat dos homens composant (4) moltíssims, ara diuen és en lo Camp. Lo rey diu-se vol venir a València per a festes de Nadal. P.S. Ramicila, canonge de la Seu, el·legit per bisbe de Barcelona. En Tarragona no y.a archebisbe. Y nostre Senyor y su infinida bondad nos done gràtia als nostres superior y als inferiors y per lo mateix perquè tots a una veu llohem al Nostre Senyor cantant Sanctus Sanctus Sanctus.

* — En el text, ratllat: "ab bona sahó y ploqué contínuament".

1 — Els efectes de la neu duraren, segons consta a la "carta" indicada, del 4 al 17 de febrer. (A.D.B. Mediona. Manual 1602-1604, fol. 49).

2 — Quadrilla de bandolers (D.C.V.B.).

3 — El Governador entre 1603-1611 fou Joan de Caralt. (Elliott, J. "La Revolta Catalana (1598-1640)". Ed. Vicens Vives. Barcelona. 1966. pàg. 547

4 — Imposar certa quantitat generalment injusta o arbitrària. (D.C.V.B.) Si bé en el text té el sentit de redempció d'una pena a canvi de diners.

ANYADA de 1604.

En lo precedent any de 1604 fonch anyada de blat o millor que la del any 1603. Ha plogut molt sovint y poc, los blats no han pogut granar bé, e hy aguda molta erba. És se velgut a 30 y a 35 tot l'any y hara va a 40 s. quartera. No ha plogut a la fi del se-
menter (1), y se'n pujà de cada die. Lo vi va a 50 s. càrrega; lo oli a 9 s. cortà; los carnelatges són cars. Encara que per lo bestia ha criat bé, e los cabrons y moltons són tornats a mercat. Les ovelles cares, per què són pujades a 40 s. sens anyells. Per la terra hy a bona sanitat.

Per la terra y ha alguns lladres y no gossen anar acodril·lats, maten-se alguns ab differències tenen. En lo Camp y ha codrilla, lo principal se diu lo Pay Català (2), diu-se que estos dies li han tirat y ferit y mort un company seu més enllà de la vila de l'Arbós. Hy a molts plets y qüestions de execucions perquè la gent no pot pagar, perquè han collit poc blat e no tenen dinades, de manera que la gent pateix per no poder pagar ni's troben dines a censal ni en altra manera.

- 1 — Acció de sembra i temps que dura aquesta operació. (D.C.V.B.)
- 2 — Miquel Català, alias lo Pay Català, el trobem aquest mateix any dins d'un grup de bandolers tornats a Catalunya des de l'Aragó. La seva quadrilla és una de les més actives sota el virreynat del duc de Monteleón. El mateix virrei agraeix al batlle de Valls de captura d'en Pere Fabregat i un altre company, bandolers de la quadrilla d'en Pay Català, el 24 d'abril de 1603. (Reglà: El bandolerisme català del barroc. Barcelona. 1966. pàg. 108.)

ANYADA de 1605.

En lo precedent ayn de 1605 los pagesos sembraren bé e hisqueren los blats. Féu lo yvern exut perquè no ploqué fins a 25 de febrer una bona escalivada. Al primer y segon de mars ploqué molt bé e així lo ayn anat plujós fins vuy. A plogut molt sovint y a pedregat en moltes parts, ha fet alguns diluvinis, per tant, la gent han segat, batut ab treball, perquè los blats se grillaven. Les veremes per ésser empedregades y mals ayres neulats. Ni varema ni fruita se'n a collit molt poca. La anyada del blat és estada sufficient e per no ploure en lo yvern, e per mala condició té la gent. I també lo virrey diu-se havia donat treta de 5.000 quarteres per a Castella y altres parts, la gent se avalotà contra los Consellers de Barcelona y virrey, com trobarem en la memòria del any passat (1). Lo blat an febrer se'n pujà a 40 s. o més e no hanat a manco, e com veyem que lo estiu pluvia tant sovint y no podíem batre los blats, se'n pujà a 50 s. y més ans del segà. Cathalunya se pensa (*) trobar en gran necessitat, emperò, los concellers qui eren donaren bon orde en Barcelona o comprant o manllevant. La gent és passada y ab treball, e molta gent va a captar. Nostre Senyor o provehesca.

Los carnelatges van a bon preu y sufficient y per pesar imposin (2) en les carniceries. Va car l'oli, va a 11 s. cortà. Lo ví a 50 càrrega. Per la terra hy a lladronets, no gossen anar aquodrellats, componen alguns richs y més poch ne acerten perquè maten molts lladres y també ne sentensien molts, entre la gent molts plors. Déu o vulla remediar. Enguany han sembrat i sembren. Vuy en die poc, per respecte de les aygues. Per la terra ha bona sanitat entre les persones y bèsties. Entre les persones poca charitat. Abundabit iniquitas et retrogesit charitas. Nostre Senyor ho pot remediar per la infinita misericòrdia.

1 -- Avalots recollits en el Dietari de l'Antic Consell Barceloní T. VIII (1603-1609), pàg. 146-47.

2 -- No coneixem de quin tipus d'impost es tracta.

* -- Mot no gaire clar al text, Possible transcripció.

ANYADA de 1606.

En lo present any de 1606, al sendemà de Sant Joan de Juny féu un vent calent, escaldà los blats, la memòria en cartes 351 (1). La anyada fonc mitja anyada, per tant, lo blat en les meses se vené a 55 s. quartera y ara va a 3 ll. 10 s. quartera. La gent està espantada, ny saben a que serà. Los carnelatges són a barato, mes per les imposicions posen en les carniceries són cares, hont ni y a. impossició comunament tallen lo moltó a 3 s., lo cabró a 2 s. anirà

En la present vila de Sant Quintí ha hagudes grans febres. Jo ne tenguí 4 sessions, e estat dos mesos a cobrar. Han retingudes més de 100 persones y per altres y hagudes febres, mes no tantes com en Sant Quintí. En la terra y ha pau (*), més, hay gana (*). Alguns lladres rostrossos robant cases. Han feta unió per la terra (2) y han agaffats alguns dels lladres y posan en gallera, y altres penjats y molts se'n són anats. Dita unió és estada bona y lloada per la terra. Y acabo mon tercer manual y de servir en la present vila de Sant Quintí en la qual vaig venir y comensí a servir a 17 de octubre de 1593 fins a 3 del present de dezembre de 1606. Sia a Glòria de Déu y salvació de les ànimes. Ara serveis mossèn Hyerònim Farrer, de Sant Pere de Riudebilles. Déu li done gràsia per a servir millor que jo no he servit.

* — Mots de difícil lectura. Possib.le transcripció.

1 — En aquesta carta pot llegir-se: "Diumenge a vuit de juny de 1606 en la matinada va fer un vent calent que spentave la gent. En la vesprada tronà y plougué algunes gotes ab gran vent (...) Deu-se escaldà los blats e foren mal granats (...)".

2 — A Barcelona es pren decisió de fer la Unió el 25 de Novembre de 1605. Es redacta el document al 23 de Desembre. D.A.C.B. T VIII (1603-1609) pàg 239. Apèndix V.

